

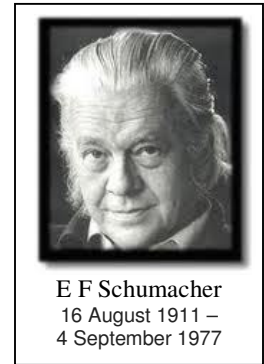
Jag har läst¹ – igen...

”Vägledning för vilseförda” –

”A Guide for the Perplexed”

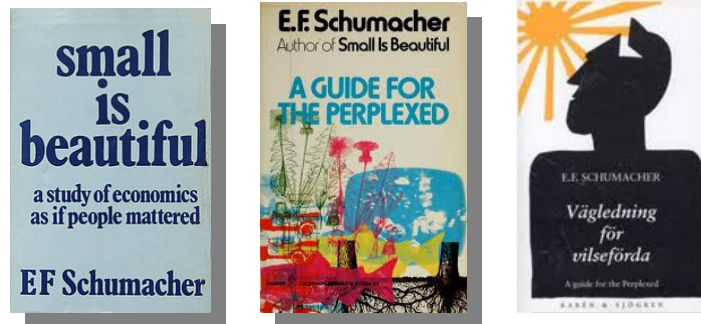
Av E.F.Schumacher

Rabén & Sjögren (1985)

Detta är en av de böcker som satt djupast spår i mitt fortsatta tänkande, genom sitt välstrukturerade och systematiska upplägg och som jag valt att läsa igen i maj 2012.

Ernst Friedrich "Fritz" Schumacher (1911-1977) var en välkänd ekonom och statistiker.² Hans mest berömda bok heter ”*Small is beautiful – a study of Economics As If People Mattered*”. Författaren arbetade bland annat med att utveckla en teknik som skulle utveckla ”tredje världen” och boken var tänkt som en inspiration för detta.

”Vägledning för vilseförda”

Schumacher tar i boken ”*Vägledning för vilseförda*” upp ett antal begrepp till diskussion: ”*Filosofiska kartor*”, ”*existentiella nivåer*”, ”*progressioner*”, ”*adaequatio*”, ”*kunskapens fält*” samt ”*divergenta och konvergenta problem*”. I denna presentation vill jag försöka redogöra för dessa centrala tankegångar.

Filosofiska kartor

Schumacher inleder med en upplevelse i Leningrad. Han hade införskaffat en karta över staden för att få vägledning. Eftersom viss viktig information, symbolerna för kyrkor, saknades på kartan, blev den inte till någon hjälp. Inte förrän en guide (en tolk) hjälpte honom genom att förklara att man inte brukade sätta ut kyrkor på ryska kartor. Han drar parallellen till sina utbildningsår. Jag citerar:

”Under hela min tid i skolan och på universitetet fick jag kartor över livet och kunskaperna på vilka det knappt fanns ett spår av många av de saker som var mest angelägna för mig och som jag ansåg var av allra största betydelse för hur jag skulle leva. Jag kommer inåg att under många år var min förvirring total – och ingen tolk kom fram för att hjälpa mig. Förvirringen förblev total ända tills jag slutade ifrågasätta mina iakttagelser och istället började ifrågasätta kartorna.” (s. 11)

¹ Läst första gången i mars 1990.

² Se mer om Schumacher på http://en.wikipedia.org/wiki/E._F._Schumacher

Schumacher granskar kritiskt den grund för vetenskaplighet som genomsyrar dagens kunskapsökande. ”*Hela intressesfärer, som engagerat tidigare generationer så starkt, raderades helt enkelt ut från kartan*” (s. 22) av den forskningstradition som följde Descartes, Newton och deras efterföljare. Kartorna har blivit oerhört bristfälliga som guider och vägledning för våra liv, menar Schumacher.

Existentiella nivåer

Vår uppgift är att betrakta världen och se den som en helhet, menar Schumacher. ”*The Great Chain of Being*”³, de fyra ”rikena” är mineral-, växt-, djur- och människorikena. Det ”gamla betraktelsesättet” börjar med det högsta, det gudomliga och ser den nedåtgående existentiella kedjan som ett allt större avlägsnande från detta centrum.

Den moderna synen är influerad av evolutionsteorin som börjar med den livlösa materien. Man uppfattar människan som den sista länken i evolutionen. Schumacher beskriver ”The Great Chain of Being” på följande sätt:

Den lägsta existentiella nivån är mineralriket, materien, m. Den är enligt Schumacher ”livlös”. Nästa nivå, växtriket, kännetecknas av materia + liv, m+x. Djuren har utvecklat medvetande och kan beskrivas som m+x+y. Det som skiljer människan från djuren är självmedvetande. Människan kan därför beskrivas som m+x+y+z.

Människan	m+x+y+z
Djuret	m+x+y
Växten	m+x
Mineral	m

Författaren konstaterar att fysiken och kemin studerar den lägsta nivån, m. På den nivån existerar inte x eller y eller z.

”Fysiken och kemin kan ingenting säga om dem, absolut ingenting. Dessa vetenskaper saknar begrepp som hänför sig till sådana krafter, och de är oförmögna att beskriva deras effekter.” (s. 34)

Schumacher är kritisk mot de vetenskaper som försöker beskriva och förklara liv och medvetande med de metoder som används för att beskriva materia. Följden blir exempelvis att djur och människor betraktas som maskiner.

De humanistiska vetenskaperna sysslar på ett eller annat sätt med faktorn y, medvetandet. Men man skiljer sällan mellan y och z, mellan medvetande och självmedvetande. Man har studerat djuren för att förstå människans natur. En spännande frågeställning som Schumacher ställer sig i detta kapitel är:

”Finns det krafter som är högre än självmedvetande? Finns det existentiella nivåer som ligger över den mänskliga⁴?”

Progressioner

Schumacher beskriver ett antal karakteristika som kännetecknar de existentiella nivåerna, *progressioner*. Den kanske mest slående progressionen är den från *passivitet* till *aktivitet*. En sten är helt passiv. En växt är i huvudsak passiv men har möjligheten att exempelvis vända sig

³ ”*The Great Chain of being*” är ett begrepp som användes redan på Platons och Aristoteles tid och beskriver utvecklingsstegen, http://en.wikipedia.org/wiki/Great_chain_of_being.

⁴ Jag tror att Schumacher kommer att bli Martinusvän i nästa liv ☺. Han anade nog att det fanns steg ovanför och han skulle nog hålla med om att det ovanför självmedvetandet kommer ett *kosmiskt medvetande*.

mot solen. Djurets möjligheter för aktivitet har ytterligare ökat medan människan har utrymme för full aktivitet.

Andra progressioner som Schumacher beskriver är från *fysisk orsak* till *stimulus* (växtens rörelser mot ljuset), vidare till *motiv* (som hos djuren), till *vilja* (som hos människan). En tredje progression är den från *nödvändighet* till *frihet*. En fjärde är den från *synlighet* till *osynlighet*. ”*Ju mer ’invändigt’ något är, desto mindre synligt tenderar det att vara.*” Ju högre upp i ”The Great Chain of Being” desto mer ”inre liv”.

Adaequatio

Våra fem kroppsliga sinnen gör att vi i kunskapshänseende är ”adekvat” utrustade för den lägsta existentiella nivån, den livlösa materien, menar Schumacher. Men dessa kan bara förse oss med sinnesdata. Olika människor upplever olika *adaequatio*. En del människor är exempelvis oförmögna att förstå och uppskatta musik, inte därför att de är döva utan för att de saknar ”*en intellektuell adaequatio*”. Örat mottar bara en serie toner, men förmågan att förstå musiken kräver utvecklade förmågor för detta. Andra har förmåga att förstå och minnas en hel symfoni efter att endast ha lyssnat en enda gång, eller till och med endast efter en genomläsning av noterna. De förras intellekt är inadekvat i förhållande till symfonin medan de senares intellekt är adekvat.

”För var och en av oss existerar endast de fakta eller fenomen för vilka vi har *adaequatio*. Och eftersom det inte finns något skäl att anta att vi alltid med nödvändighet är adekvat utrustade för all kunskap, så har vi heller ingen rätt att insistera på att det som inte är tillgängligt för oss inte alls skulle existera för andra människor utan bara finnas i deras fantasi.” (s. 65)

Schumacher menar att det som bestämmer betydelsenivån för vår iakttagelse är vår *tro*. Tron väljer den betydelsegrad eller den existentiella nivå som sökandet efter kunskap är inriktad på. ”*Det finns förnuftig tro och det finns oförnuftig tro*” (s. 70)

”Vetenskap för förståelse” och ”Vetenskap för manipulation”

Schumacher inför här begreppen ”*vetenskap för förståelse*” och ”*vetenskap för manipulation*”. ”Vetenskap för förståelse” har ofta kallats ”visdom” (s. 83) medan begreppet ”vetenskap” som det används idag, motsvarar det Schumacher kallar ”vetenskap för manipulation”. Syftet med den förra var ”att upplysa”. Syftet med den senare är ”makt”, menar Schumacher.

”När ’vetenskap för manipulation’ är underkastade visheten, d.v.s. ’vetenskap för förståelse’, är den ett ytterst värdefullt redskap och kan inte åstadkomma någon skada.” (s. 84)

Den yttersta sanningen om *adaequatio*, menar Schumacher, innebär att ”*ingenting kan varseblivas utan att adekvat organ för varseblivning och ingenting kan förstås utan ett adekvat organ för förståelse*”.

”Om vi inte har det erforderliga organet eller instrumentet, eller om vi inte lyckas använda det, så är vi inte adekvata i förhållandet till just denna del eller aspekt av världen, vilket leder till att den – för oss – helt enkelt inte existerar.” (s. 95)

”Känn Dig själv”

Schumacher har på ett pedagogiskt och tankeväckande sätt schematiserat kunskapsprocessen. Han kallar sitt schema ”kunskapens fyra fält”:

- 1) Vad försiggår egentligen i min egen inre värld?

- 2) Vad försiggår i andra varelsers inre värld?
- 3) Hur ser jag ut i andras ögon?
- 4) Vad observerar jag egentligen i världen runt omkring mig?

Första kunskapsfältet

För att uppnå kunskap om min egen inre värld krävs att jag har *"förmågan att rikta uppmärksamheten"*. Schumacher presenterar en författare, P D Ouspensky, som på ett beskrivande sätt delar in människan i tre olika "tillstånd", det *mekaniska*, det *emotionella* och det *intellektuella*. Identifieringen av dessa olika "delar" av oss själva bestäms av *"kvaliteten hos vår uppmärksamhet"* (s. 103). Vi måste vara "vakna". *"Religionen är människans återförening (religio) med verkligheten, vare sig denna verklighete kallas Gud, Sanningen, Allah, Sat-Chit-Ananda eller Nirvana,"* menar Schumacher (s. 107).

"Det moderna experimentet att leva utan religion har misslyckats, och när vi väl insett detta så vet vi vilka 'post-moderna' uppgifter som verkligen väntar oss." (s. 201)

Men – menar Schumacher – *"fienden är tankarnas intervention"*. Med tankarna kan man inte hitta Sanningen, Gud eller Nirvana. Tankarna tillhör den existentiella nivån som grundar sig på medvetande och inte på den högre nivå som är grundad på självmedvetande. Därför handlar det om att *"vakna upp ur tänkandet och 'se'"*. (s. 108)

"Utan självmedvetande (i den fulla meningen av 'z-faktorn') handlar, talar, studerar och reagerar människan mekaniskt, som en maskin, utifrån 'program' som förvärvats av en händelse, oavsiktligt, mekaniskt. Hon är inte medveten om att hon handlar utifrån program, vilket gör det lätt att omprogrammera henne – att göra så att hon tänker och utför helt andra saker än tidigare – under förutsättning att det nya programmet inte väcker henne. När hon är vakna kan ingen programmera henne; då programmerar hon sig själv." (s. 111)

Att utveckla kunskap om sig själv är en förutsättning för att förstå andra, utveckla kunskap om andra, menar Schumacher.

Andra kunskapsfältet

"Vad ska jag göra för att få bättre kunskaper, för att bättre förstå vad som försiggår inom de människor som jag lever tillsammans med?" frågar sig Schumacher. Och svarar:

"Det anmärkningsvärda är att alla traditionella läror ger ett och samma svar på denna fråga: 'Din förståelse av andra står i proportion till din självförståelse.'"

Det är en förutsättning att vara en god observatör och en god lyssnare men jag måste också förstå min egen "självkunskap", min egen inre upplevelse, betonar Schumacher. *"En person som aldrig själv upplevt kroppslig smärta kan rimligtvis inte veta något om andras lidanden på det här området"* skriver han (s. 124). *"För att kunna ta min nästas inre liv på allvar är det nödvändigt att jag tar mitt eget inre liv på allvar"*. (s. 125)

Han ger konkreta råd för hur vi utvecklar både självkunskap och kunskap om andra, råd inspirerade från kända forskare och vise män, exempelvis Wilber Penfield, William James, Johannes av Korset, Swedenborg m.fl.

Kunskapens tredje fält

Det systematiska studiet av den inre världen måste enligt Schumacher kompletteras av ett lika systematiskt studium av *"mig som objektivet fenomen"*. Detta, menar han, är en förutsättning för att jag ska kunna utveckla harmoniska relationer. Och poängterar att föreskriften *"allt vad I viljen att människorna skola göra eder, det skolen I ock göra dem"* blir meningslös om jag

är omedveten om mitt faktiska intryck på andra. Jag väljer ett par citat för att belysa Schumachers tankegångar:

”Men genom att försätta dig i en annan människas position övertar du också hennes synsätt, hur hon ser dig, hör dig och upplever dig i ditt dagliga beteende. Du ser dig själv med hennes ögon.” (s. 143)

”Medan – det nödvändiga! – studiet i första fältet kan skapa känslan av den egna betydelsen, ska studierna i tredje fältet vara en motvikt och leda till att man inser sin egen intighet.” (s. 146)

”Precis som medlidandet är en förutsättning för kunskaper på det andra fältet, så är altruism en förutsättning för kunskaper på det tredje fältet.” (s. 146)

Andra och tredje fältet är inte direkt tillgängliga för våra observationer. Schumacher menar att det endast är genom de högsta moraliska kvaliteterna, medlidande och altruism, som vi kan nå dessa fält.

Kunskapens fjärde fält

Den allmänt accepterade synen när det gäller ”vetenskaplighet” hävdar, enligt Schumacher, att det bara är på det ”fjärde fältet”, som det kan finnas ett ”vetenskapligt synsätt”.

”Fysiken, liksom kemin och astronomin, betraktas allmänt som de mest mogna vetenskaperna och också de mest framgångsrika. Livsvetenskaperna, liksom samhällsvetenskaperna och det som kallas humaniora, anses vara mindre mogna därför att de är behäftade med en mycket större osäkerhet. Om ’mognad’ är mottot måste vi säga, att ju mognare studieobjektet är desto omognare är den vetenskap som studerar det. Det finns faktiskt större mognad hos en människa än hos ett stenblock.” (s. 154)

Han delar in vetenskapen i två grupper, de som primärt är *deskriptiva* i förhållande till vad som faktiskt kan observeras eller upplevas (”Vad är det egentligen jag möter?”), och de som primärt är *instruerande* med avseende på hur vissa system fungerar och som kan formas så att de ger förutsägbara resultat (”Vad måste jag göra för att uppnå ett visst resultat?”) (s. 155)

Instruktioner måste vara exakta, klara, ”*bortom varje tvivel*” för att vara effektiva och meningsfulla. ”*Idealt sett är därför instruktionsvetenskapen helt kvantifierad*”, menar Schumacher. ”*Dess medel för framgång är logik och matematik.*” (s. 156) Livet, medvetandet och självmedvetandet kan svårigen låta sig instrueras. Livet har en egen vilja.

”Det är ingen överdrift att idag tala om (den instruerande) vetenskapens kris. Om den fortsätter att gå fram som en ångväld bortom mänsklig kontroll kommer det att ske en motreaktion och ett bakslag som inte utesluter möjligheten av våld.” (s. 158)

De deskriptiva vetenskapernas uppgift är däremot att *beskriva*. I det fjärde kunskapsfältet kan man bara observera rörelser och andra materiella förändringar. Det går däremot inte att observera mening, syfte, intelligens, frihet eller nödvändighet. Man kan bra upptäcka och observera. Att tolka tecknen som ett utslag av ”slump” eller som tecken på ”en övermänsklig intelligens” är lika ovetenskapligt: ”*det ena bygger lika mycket på tro som det andra*”, skriver Schumacher.

Han kritiserar skarpt evolutionsläran och summerar diskussionen med orden:

”Det är en av de stora paradoxerna i vår tid att människor som stoltserar med titeln ’vetenskapsman’ vågar lägga fram sådana lättsinniga och vilda spekulationer som bidrag till den vetenskapliga kunskapen – och att de blir trodda.” (s. 166)

Han avslutar diskussionen om kunskapens fyra fält med att sammanfatta:

- 1) "Kunskapens enhet upplöses om ett eller flera av de fyra kunskapsfälten inte uppodlas." detsamma sker om man använder instrument och metoder på ett kunskapsfält som bara är adekvata för ett annat fält.
- 2) För att nå klarhet måste man sätta de fyra kunskapsfälten i relation till de fyra existentiella nivåerna. Man kan exempelvis inte veta mycket om den mänskliga naturen genom att endast studera det fjärde kunskapsfältet, fenomenen.
- 3) Instruktionsvetenskaperna gör rätt när de begränsar sig till det fjärde kunskapsfältet. Men de deskriptiva vetenskaperna sviker när de efterapar instruktionsvetenskaperna och begränsar sig till observationer av fenomen. För att bli meningsfulla och användbara för mänskligheten, menar Schumacher att de behöver tränga in till meningar och syften.
- 4) Självkunskapen blir värdelös om den bara ägnar sig åt studium av det första kunskapsfältet. Den måste balanseras med "ett lika intensivt studium" av tredje fältet.
- 5) Till sist betonar Schumacher den s.k. "sociala kunskapen", den kunskap som behövs för att vi ska kunna utveckla harmoniska relationer mellan människor.

"Vi har ingen direkt tillgång till det andra fältet, andra varelsers inre upplevelser. Att skaffa sig indirekt tillgång är en av människans viktigaste uppgifter som social varelse. Denna indirekta tillgång kan endast uppnås genom självkunskap, vilket visar att det är ett allvarligt misstag att anklaga en människa som söker självkänedom för att 'vända ryggen mot samhället'. Det förhåller sig snarare tvärtom: en människa som inte har självkänedom är och förblir en fara för samhället, eftersom hon tenderar att missförstå allt som andra människor säger eller gör, medan hon förblir lyckligt okunnig om det som hon själv gör." (s. 174)

Två typer av problem

Avslutningsvis diskuterar Schumacher två olika typer av problem, *konvergenta* och *divergenta* problem. Det finns lösta problem och olösta problem. Exempelvis uppfinningen av cykeln är ett exempel på ett konvergent, ett lösbart och löst problem. Konvergenta problem kan delas in i två typer, "konvergenta problem som är lösta" och "konvergenta problem som ännu inte är lösta".

Men det finns en typ av problem som inte "konvergerar", sammanstrålar. Ju mer man studerar dem, klargör dem, desto mer divergerar de, tills de visar sig vara varandras direkta motsatser. "Vilken är den bästa uppfostringsmetoden?" är ett divergent problem, menar Schumacher. Det innefattar både "frihet" och "disciplin och lydnad", d.v.s. varandras motsatser. Politiken är ett annat, där man möter motsatsparen "frihet" och "jämlighet".

Divergenta problem kan inte lösas. De kan inte "dödas". Men de kan överskridas. Genom handlingar, faktorer från en högre nivå. "Frihet" och "jämlighet" tillfördes en tredje faktor, nämligen "broderskap". Uppfostringsmetoden blev "*Du måste älska de små monstren*" (s. 181).

"*Kärlek, empati, participation mystique*⁵, *förståelse, deltagande* – detta är förmågor av en högre ordning än dem som krävs för genomförandet av handlingsprogram för disciplin eller frihet", skriver Schumacher. Genom att utveckla dessa förmågor kan vi divergera problem genom att överskrida dem.

⁵ Begreppet *Participation mystique* infördes av den franska sociologen Lucien Lévy-Bruhl (1857-1939). Han betecknade det som en världsåskådning hos naturfolk som kännetecknas av en nära förbindelse (identifikation) till allt.

FRÅGESTÄLLNINGAR EFTER LÄSNINGEN

Kan utgöra underlag för diskussion

Pia Hellertz – maj 2012

- 1) Vad menas med att vara ”vaken”? Vilken är kvalitetskillnaden mellan ”medvetande” och ”självmедvetande” i Schumachers begreppsapparat? Vilka konsekvenser får denna skillnad för kunskapsbegreppet, för kunskapsutveckling och för kunskapsprocessen?
- 2) Inom utbildningsväsendet, i synnerhet inom högre utbildning, finns ett mer eller mindre tydligt uttalat förakt för ”tyckande”, ”tänkande” och ”kännande”, d.v.s. faktorer som skulle hjälpa oss ”lyssna till vårt inre”. ”Vad tycker du om det du nu hör, ser, upplever?” ”Hur upplever du det som sker?” ”Hur stämmer dessa tankegångar med din uppfattning i övrigt?” ”Var står du i den här frågan?” ”Vilket skulle du i första hand välja om du måste prioritera?” är frågor som skulle kunna hjälpa människor att reflektera utifrån sin erfarenhets- och kunskapsnivå. Är denna förankring viktig eller oviktig? Om den är viktig, hur bör den då byggas in i utbildningssystemet?
- 3)

”Kunskaper ersätts med antaganden, triviala teorier, fantasier. Den enorma populariteten hos de mest primitiva och enkla psykologiska och ekonomiska läror, som ger sig ut för att ’förklara’ andras – aldrig våra egna! – handlingar och motiv, visar de katastrofala konsekvenserna av den nuvarande bristen på kompetens inom det andra kunskapsfältet. Detta är i sin tur ett direkt resultat av den moderna tidens vägran att ge sig in på det första kunskapsfältet, självkunskapen.”
(Schumacher, s. 126)

Vi talar ofta om ”teorifientlighet” och ”kunskapsförakt”. Vi ropar efter Teorin och Metoden och enkla lösningsmodeller. Vad beror detta behov av enkla teorier och modeller⁶ på? Kan en orsak vara att undervisningen inte ger kunskap på första och tredje kunskapsfältet? Avsaknaden av självkännedom? Hur skulle självkännedom kunna införas i utbildningar?

- 4) Personligen skiljer jag i min kunskapssyn mellan följande kunskapskvaliteter, *vetskap*, *insikt*, *kunskap*, *klokhed* och *visdom*. Jag menar att undervisningsväsendet idag som bäst utvecklar insikt, d.v.s. viss teoretisk förståelse, kanske i vissa fall (datateknik, matematik) även kunskap, d.v.s. förmågan att handla utifrån förståelse. Men förmågan att handla behöver inte vara förankrad i vårt innersta, i vårt hjärta. Kunskapen blir ofta en ”fristående del” av oss. *Reifierad* – *alienerad*. Möjlig att använda i manipulerande syften. Möjlig att använda för att utveckla tortyrmetoder, bomber, miljögifter, tvångsomhändertaganden, hjärntvätt, objektifierande behandlingsmetoder och förtryckartekniker.

Jag kan med min *reifierade*⁷ och *reifierande*⁸, min *alienerade*⁹ och *alienerande*¹⁰ kunskap göra mot andra det jag aldrig skulle tillåta gjordes mot mig själv eller mina

⁶ Jag tänker bland annat på alla dessa manualbaserade modeller som utvecklats under senare år, modeller som hotar relationen och samtalet.

⁷ Reifierad = förtingligad – min kunskap är en vacker ägodel att visa upp och skryta med i föreläsningar och diskussioner

⁸ Reifierande = förtingligande – jag kan med min kunskap göra andra, exempelvis mina klienter till objekt, till saker att manipulera

⁹ Alienerad = min kunskap känns främmande för mig själv

¹⁰ Alienerande = jag främliggör andra med hjälp av min kunskap

nära och kära. Jag kan manipulera. Ofta utan att jag förstår vad jag gör. Jag kan till och med tro att jag gör det för deras bästa. I nästakärlekens anda. ”*Välviljans förtryck*¹¹”.

Med klokhet menar jag förmågan att handla ”rätt”, d.v.s. det omfattar även en etisk dimension. Visdom är ”ryggradskunskap”. Jag behöver inte längre tänka efter. Jag har blivit ”omedvetet kompetent”¹².

- 5) Har vi något att lära av de österländska vishetstraditionerna när det gäller exempelvis metoder för självkännedom? När det gäller personlig och intellektuell utveckling? Hela den österländska kunskapstraditionen bygger på denna förmåga koncentrera sig, att rikta uppmärksamheten mot sitt inre. Det är bl.a. vad exempelvis Paul Brunton, en engelsk visman, lär ut i sina böcker. Han har lärt av österns vise, men hans tankar är särskild anpassade för den västerländska människan till skillnad från många av de österländska traditionerna, som exempelvis tvingar stela västerlänningar att sitta i ”lotusställning” vid meditation. Paul Brunton lär ut hur man mediterar på bussen och i bilen, hur man utnyttjar de minuter en stressad, tidspressad västerlänning har till sitt förfogande, tiden i bilkö och i bankkö.

Krishnamurti, en annan modern vishetslärare, betonar starkt uppmärksamheten som ett sätt att utveckla kunskap om sig själv och omvärlden:

”För att leva i denna världen måste vi leva i gemenskap med andra. Vi kan inte existera i isolering. Att stå i relation innebär också att samarbeta - arbeta tillsammans. Samarbete existerar endast när där finns en känsla av samhörighet, när du visar omtänksamhet. Det ordet har en djup innebörd - att bry sig om någon, att t ex ömma för en fågel, att sköta om ett träd. Det är betydelsefullt att leva i denna värld med hänsyn, att ge akt på hurudant ditt uppförande är, att ge akt på hur du äter, att vårda det rum du bor i.

Du måste förstå innebörden i detta lilla ord "to care "- att ge akt på hur du talar, hur du klär dig, hurudana dina gester är, hur du behandlar din granne, hur du ser på livet, hur du uppfostrar dina barn. Att ge akt på - från denna känsla av uppmärksamhet kommer sympati, kommer ömhet, och du kan flyta på den, du kan bli buren på denna känsla och du ser vad kärlek är. - Du måste förstå sanningen i detta att vara hänsynsfull, att lyssna och förstå, att vara sensitiv mot andra, mot fågeln, mot trädet, mot skönheten i solnedgången, mot solskenet på ett vackert moln. Om du inte är sensitiv till sårbarhet, kan du aldrig förstå vad kärlek är.

En människa, som vill förstå vad Sanning är, måste börja med sig själv, måste börja med att känna sig själv. Därför måste du börja med att ge akt på de saker du gör, vad du säger, hur du uppför dig, på det sätt du är artig, hur du anpassar dig, hur du talar till din tjänare, hur du talar till din överordnade". (Krishnamurti, källan okänd)¹³

¹¹ Se Jacobson, Tord (1991) *Välviljans förtryck*.

¹² Se Tomas Gordons kunskapstrappa: Från omedvetet inkompetent, via medvetet inkompetent, medvetet kompetent till omedvetet kompetent.

¹³ I skrivande stund, maj 2012, har *Mindfulness* blivit en metod för just det Krishnamurti beskriver och en metod för självkännedom, uppmärksamhet och numedvetenhet som Schumacher efterlyser.